TANULHATÓ-E A FENNTARTHATÓSÁG?

Dr. Szili Katalin
Az Országgyűlés volt elnöke
A Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanács
alapító/tiszteletbeli elnöke

Mottó:

Nem építhetjük mindig a jövőt az ifjúságnak,
de építhetjük az ifjúságot a jövőnek.

– Franklin D. Roosevelt

Miért beszélünk ma ennyit a fenntarthatóságról?

A XXI. század egyik legnagyobb paradoxona, hogy soha nem rendelkeztünk ennyi tudással a bolygónk állapotáról, és mégis nehezen változtatunk a szokásainkon.

- **Kulcsproblémák**
  - Klímaváltozás
  - Vízhiány
  - Talajromlás
  - Biodiverzitás csökkenése
  - Túlzott fogyasztás
  - Hulladéktermelés

Mit jelent a fenntarthatóság?

Alappillérei

- Környezeti felelősség
- Társadalmi igazságosság
- Gazdasági életképesség
- Kulturális keretek

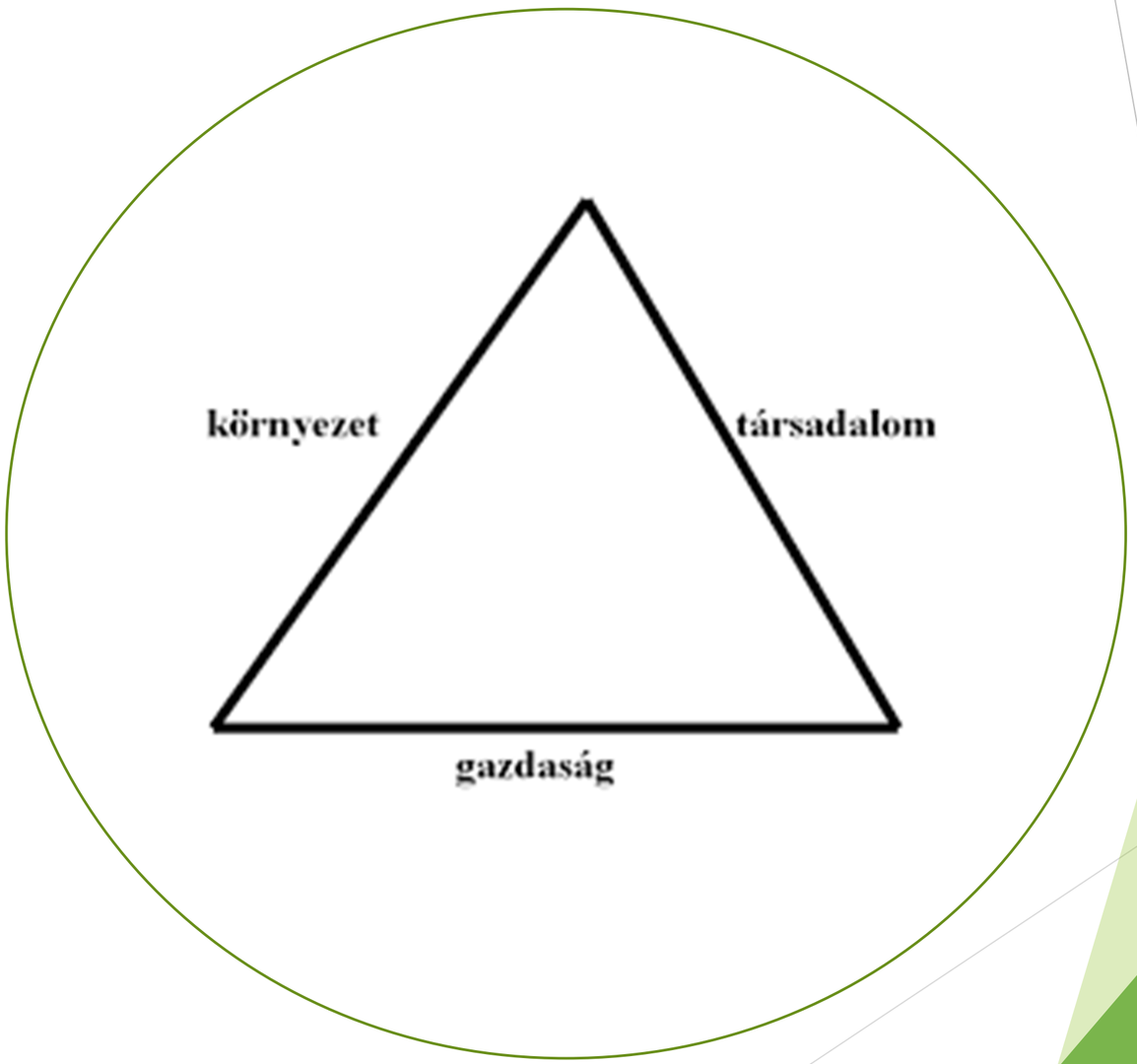

kultúra

Szemlélet és felelősség

A valódi kérdések:

- Mit tartunk értéknek?
- Hogyan fogyasztunk?
- Milyen jövőt képzelünk el?
- Mekkora a felelősségünk mások iránt?

A fenntarthatóság nem csak technológiai probléma!

Fenntarthatósági célok (SDG-k)

Tudás ≠ Cselekvés

Sokan tudják:

- káros a pazarlás
- káros a túlzott energiafogyasztás
- káros a környezetszennyezés

Mégsem e szerint cselekszenek általában!

A pszichológia ezt *attitűd-viselkedés résnek* nevezi.

Tudás ≠ Cselekvés

Mi tanulható?

- Ismeretek
- Készségek
- Értékek *(A fenntarthatóság komplex kompetencia. Nemcsak tudni kell, hanem képesnek kell lenni az alkalmazására!)*

*A fenntarthatóság **komplex kompetencia**. Nem csak tudni kell, hanem képesnek kell lenni az alkalmazására!*

A fenntarthatóság pedagógiája

Mit fejlesztünk?:

- Kritikus gondolkodást
- Problémamegoldást
- Együttműködést
- Rendszerszemléletet
- Jövőorientált gondolkodást

A példamutatás – a legerősebb tanító!

Nem a tananyag, hanem a példa a mérvadó!

A kép forrása: GreenDependent

Aki más látt, mint amit tanítanak neki, akkor inkább a ***viselkedésmintát*** fogja követni, nem az elméletet.

Az oktatási intézmény fenntarthatósági műhely

Feladatok:

- Kutatás
- Oktatás
- Innováció
- Közösségépítés
- Társadalmi felelősségvállalás

Az intézménynek nem csak tanítania kell a fenntarthatóságot, hanem működésével is ***képviselnie*** is kell azt.

Hagyomány és fenntarthatóság

Mit tanulhatunk elődeinktől?

- Takarékosság
- Helyi gazdálkodás
- Közösségi együttműködés
- Természetközeli életmód

A jövő generációi

Mit hagyunk örökül, mit adunk át?

- Erőforrásokat?
- Adósságokat?
- Tudást?
- Értékeket?
- A fenntarthatóság valójában generációk közötti szolidaritás.

Country Overshoot Days 2026

When Earth Overshoot Day would land if all the people around the world lived like...

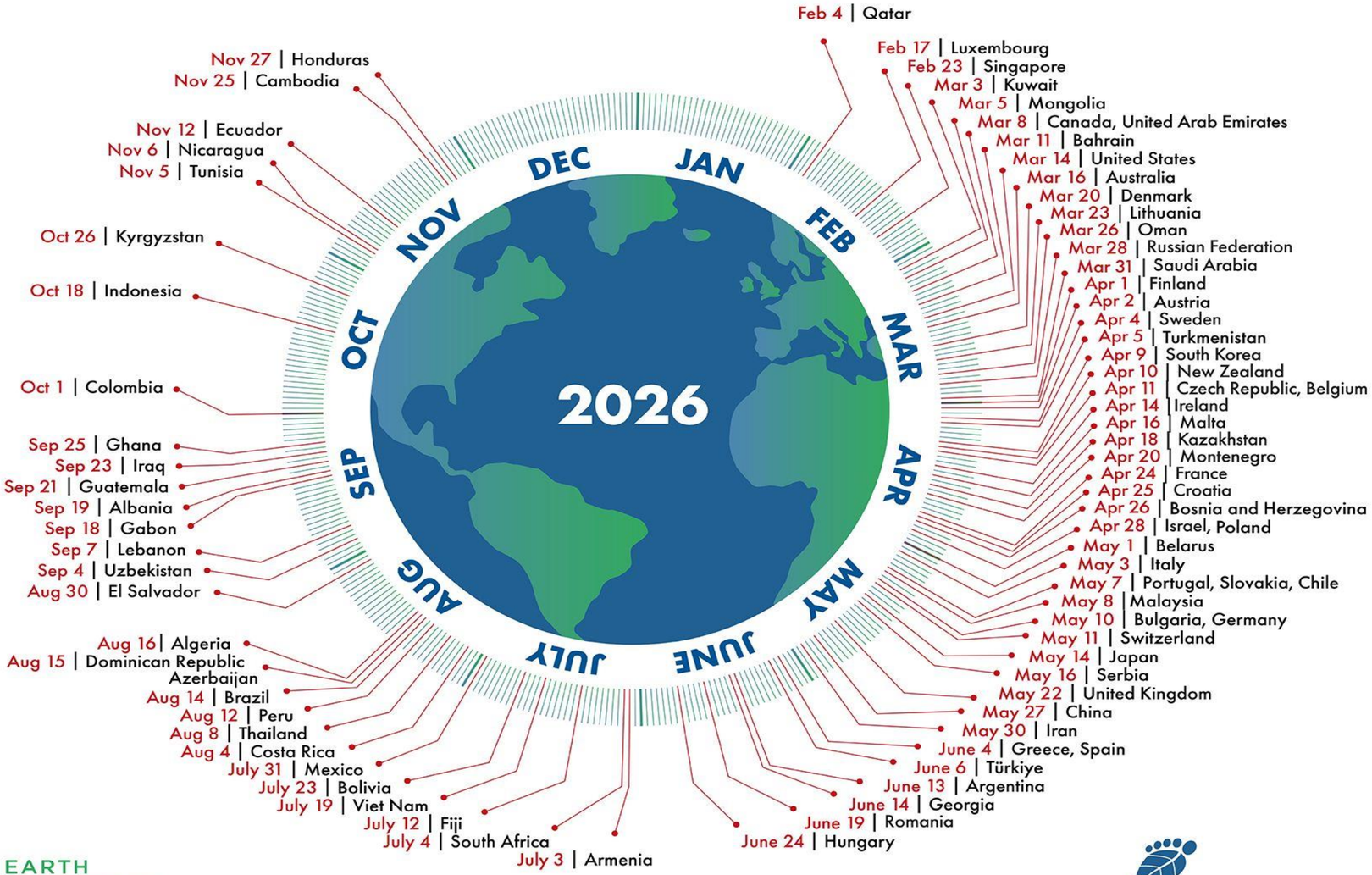

EARTH OVERSHOOT DAY

Global Footprint Network
Advancing the Science of Sustainability

For more information, visit:
https://overshootday.org/newsroom/country-overshoot-days

Source: Country Overshoot Days 2026 are calculated using the National Footprint and Biocapacity Accounts' 2025 Edition (Lo et al. 2025), produced by York University for FoDaFo and Global Footprint Network, available at data.footprintnetwork.org

Jó gyakorlatok

- Egyéni szinten
- Közösségi szinten

A fenntarthatóság tanulási folyamata

A cél nem egyszeri akció, hanem ***tartós szemléletváltás***!

Mit mond erről az NFFT stratégia?

2024–2036-os stratégia-tervezet

1. A tudástőke fejlesztése mint stratégiai erőforrás

- az **oktatás** a fenntartható fejlődés egyik legfontosabb erőforrása
- **Cél:** a lakosság tudásának, kompetenciáinak és alkalmazkodóképességének növelése

2. Fenntarthatósági szemlélet beépítése az oktatás egészébe

- A hangsúly a fenntarthatóság horizontális, valamennyi műveltségi területet átható megjelenítésén van
- Cél, hogy a **tanulók**:
  - rendszerszemléletben gondolkodjanak,
  - felismerjék a környezeti, társadalmi és gazdasági folyamatok összefüggéseit,
  - felelős döntéshozókká váljanak,
  - aktív állampolgári szerepet vállaljanak.

A fenntartható gazdaság és társadalom alapja a magas színvonalú humán tőke.

Mit mond erről az NFFT stratégia?

2024–2036-os stratégia-tervezet

3. A kritikai gondolkodás és a jövőorientált kompetenciák fejlesztése

- kritikai gondolkodás,
- problémamegoldás,
- együttműködés,
- innovációs készség,
- alkalmazkodóképesség,
- hosszú távú tervezés.

társadalmi és gazdasági reziliencia alapfeltételei

4. Élethosszig tartó tanulás támogatása

- Nemcsak az iskolás korosztályra koncentrál, hanem az egész társadalom tanulási képességének fejlesztésére.
- Kiemelt cél:
  - a felnőttképzés erősítése,
  - a folyamatos szakmai továbbképzés,
  - a fenntarthatósági ismeretek széles körű társadalmi terjesztése,
  - az élethosszig tartó tanulás kultúrájának megerősítése.

Mit mond erről az NFFT stratégia?

2024–2036-os stratégia-tervezet

5. Pedagógusképzés és pedagógus-továbbképzés fejlesztése

- a pedagógusképzés korszerűsítése,
- a fenntarthatósági kompetenciák beépítése a tanárképzésbe,
- a gyakorlati, projektalapú pedagógiai módszerek elterjesztése,
- a pedagóguspálya minőségének és társadalmi megbecsültségének javítása.

6. Gyakorlati és közösségi tanulás előtérbe helyezése

- a fenntarthatóság nem pusztán ismeretanyag, hanem cselekvési képesség. Ezért hangsúlyos:
  - a projektalapú oktatás,
  - a helyi közösségi kezdeményezések,
  - az iskolai és települési környezetvédelmi programok,
  - a valós problémákon alapuló tanulás.

Mit mond erről az NFFT stratégia?

2024–2036-os stratégia-tervezet

7. Esélyegyenlőség és tudáshoz való hozzáférés javítása

- **Feltétel:** a tudáshoz való egyenlő hozzáférést. Ennek része:
  - a területi különbségek csökkentése,
  - a hátrányos helyzetű csoportok oktatási esélyeinek javítása,
  - az iskola esélykiegyenlítő szerepének erősítése.

ÖSSZEFOGLALVA

A tervezet oktatási-nevelési fejezete a fenntarthatóságra nevelést nem elsősorban környezetvédelmi oktatásként értelmezi, hanem olyan **átfogó fejlesztési területként**, amelynek fő célja:

- a tudástőke növelése,
- a rendszerszemlélet kialakítása,
- a kritikai gondolkodás fejlesztése,
- az aktív és felelős állampolgárság erősítése,
- az élethosszig tartó tanulás támogatása,
- a pedagógusok felkészítése,
- a társadalmi esélyegyenlőség javítása.

Vissza a kérdéshez:

Tanulható-e a fenntarthatóság?

Igen!!!

✓ tapasztalatból

✓ közösségben

✓ példamutatás által

✓ személyes élményeken keresztül

Záró gondolat

“A földi élet jövője attól függ, hogy képesek vagyunk e cselekedni….Sikert csak akkor érhetünk el, ha gyökeres változások mennek végbe a társadalomban, a gazdaságban a politikában.” (Attenborough)

Saját gondolat

A fenntarthatóság végső soron nem környezetvédelmi program, hanem kulturális és erkölcsi kérdés. Nem arról szól, hogy milyen világban szeretnénk élni ma, hanem arról, hogy milyen világot hagyunk azoknak, akik utánunk következnek.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!